

Гриньова Н. В.

к.психол.наук., доцент кафедри психології
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини, grineva-n@ukr.net

Україна, Умань

**ПСИХОЛОГІЧНА СТУДІЯ «Я-ПРОФЕСІОНАЛ»
ЯК ФОРМА УДОСКОНАЛЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ**

У статті представлена діяльність психологічної студії «Я-професіонал» як однієї із форм організації наукової і практичної діяльності студентів, які навчаються за фахом «Практична психологія». Наведено доцільність організації роботи у психологічній студії, яка сприятиме вдосконаленню знань і вмінь студента-психолога, розвитку його творчого потенціалу. Показані мета, основні завдання, форми роботи, методи, керівництво психологічною студією. Наголошується на необхідності розвитку у майбутніх практичних психологів професійної ідентичності, формування професійних можливостей, розумінні власного професійного «Я». Виділено важливі особистісні характеристики та уміння практичного психолога.

Ключові слова: *практичний психолог, професійний розвиток, фахова підготовка, психологічна студія.*

Постановка проблеми. Психологічна студія «Я-професіонал» є однією із форм наукової та практичної діяльності студентів, які навчаються за напрямом підготовки «Практична психологія», що спрямована на розширення їх професійного потенціалу й формування навичок практичної діяльності у вільний від навчання час.

Метою діяльності студії є професійний й творчий розвиток особистості, вдосконалення знань і вмінь студента-психолога в науково-дослідницькій роботі в галузі практичної психології. Основні завдання психологічної студії «Я-професіонал»:

- формування у студентів образу професіонала в обраній спеціальності та визначення можливих шляхів досягнення професіоналізму під час навчання в університеті;
- сприяння підвищенню рівня наукової та практичної підготовки студентів;
- формування інтересу й мотивації до професійної діяльності та наукової творчості;
- розвиток професійного мислення, наукової самостійності, підвищення внутрішньої організованості, свідомого відношення до навчання, поглиблення й закріплення отриманих у процесі навчання знань;
- оптимізація процесу професійного розвитку та становлення особистості як професіонала;
- забезпечення активної участі студентів у проведенні наукових конференцій та семінарів, конкурсів на кращу наукову працю;
- допомога студентам в оволодінні методикою й навичками проведення самостійних наукових досліджень і розробки наукових проблем;
- сприяння поглибленому вивчання навчального матеріалу;
- виявлення найбільш обдарованих і талановитих студентів, використання їх творчого й інтелектуального потенціалу для рішення актуальних завдань підвищення ефективності освітнього процесу.

Поняття «професійний розвиток» пов'язують із поняттям «професійного становлення», яке є більш ширшим і включає різні компоненти становлення особистості в процесі професійної діяльності. О. М. Кокун зазначає, що професійне становлення – це «процес формування професійної спрямованості, компетентності, соціально значущих та професійно важливих якостей і їх інтеграція, готовність до постійного професійного зростання, пошук оптимальних прийомів якісного і творчого виконання діяльності у відповідності до індивідуально-психологічних особливостей людини» [1, с. 31].

Метою статті є представлення та розкриття діяльності психологічної студії «Я-професіонал».

Виклад основного матеріалу. Робота психологічної студії спрямована на розвиток професійної ідентичності майбутніх практичних психологів, створення умов для усвідомлення й розкриття студентами власних професійних можливостей та визначення шляхів професійного зростання, розвитку професійно важливих характеристик та умінь, сприяння розуміння учасниками власного професійного «Я», прийняття себе в професії [2, с. 426].

До професійно важливих особистісних характеристик та умінь практичного психолога вчені відносять: здатність до професійної рефлексії, творчості (М. Бадалова, Л. Терлецька); уміння глибоко проникати в сутність психологічних явищ, проблем, прагнення до самопізнання, самовдосконалення (Н. Наумова); розвиток та самореалізація особистості (В. Панок, Л. Уманець); формування професійної самосвідомості, особистісної зрілості (Н. Кучеровська); психологічна культура (Н. Чепелева); індивідуалізм, самостійність у виробленні рішень (М. Амінов, М. Молоканов); розвинені комунікативні здібності (О. Бондаренко, Л. Петровська, Т. Яценко); особистісна та професійна ідентичність (О. Бондаренко); психологічна сміливість, сила волі, відкритість до набуття нового досвіду, творча самореалізація (Т. Яценко).

Основна форма роботи психологічної студії – групова (тематичні засідання для обговорення підсумків наукових робіт з психології, реферативних повідомлень, індивідуальних та групових досліджень, експериментів, проведення тренінгів). Студенти, які займаються у психологічній студії «Я-професіонал» проводять теоретичні (поглиблене вивчення обраної наукової проблеми) або експериментальні дослідження згідно з планом науково-дослідної роботи студії.

Керівництво роботою студією здійснює науковий керівник, який призначається з числа викладачів кафедри психології до початку навчального року і відповідає за організацію роботи та проведення засідань, здійснює наукове консультування членів студії, забезпечує участь студентів в наукових заходах різного рівня, звітує про роботу на засіданні кафедри в кінці кожного семестру.

Для розвитку професійно значущих характеристик майбутніх психологів застосовуються психологічні засоби, технології і самостійна робота студентів. До психологічних засобів професійного розвитку відносяться:

- тренінг адаптації «Основи професіогенезу психолога»;
- тренінги особистісного зростання «Самопізнання і саморозвиток психолога», «Готовність психолога до професійної діяльності», «Професійна ідентичність психолога», «Професійний розвиток психолога»;
- психологічне консультування з питань особистісного зростання;
- арт-терапія (бібліотерапія, музикотерапія, малюнкова терапія, ігротерапія та ін.);
- супервізія;
- АСПП (активне соціально-психологічне пізнання).

Тренінги особистісного зростання спрямовані на оптимізацію розвитку комунікабельності, емпатійності, Его-ідентичності, самоприйняття. Арт-терапія допомагає розвивати креативність, що є важливою складовою психолога-професіонала; прагнення до самоактуалізації, моральності, самостійності, відповідальності, що є професійно значущими характеристиками особистісної зрілості майбутніх психологів [3, с. 25].

Важливим для розвитку професійно значущих якостей майбутніх психологів є психологічне консультування з питань особистісного зростання, що проводить психолог, та супервізія, яка дозволяє одержувати практичні навички роботи з клієнтом під контролем досвідченого психолога та опрацьовувати власні помилки і комплекси. Супервізія виступає засобом особистісно-професійної корекції, прийомом психокорекційної підготовки майбутнього психолога, що сприяє професійному вдосконаленню психолога за рахунок самоаналізу власних захисних механізмів, внутрішньо особистісних і міжособистісних конфліктів [4, с. 75].

Ефективним для особистісної психокорекції є метод активного соціально-психологічного пізнання (АСПП), розроблений академіком НАПН України Т. С. Яценко, який сприяє гармонізації особистості, зростанню почуття

необхідності власного вдосконалення й відповідальності за свій розвиток, за реалізацію своїх потенційних можливостей. В процесі АСПП відбувається формування якостей важливих для професійної діяльності, розвиток професійних навичок (слухання і розуміння партнера, поведінки), саморефлексії, соціально-перцептивного інтелекту, психологічної культури, творчого потенціалу, та особистісна психокорекція, яка «передбачає гармонізацію особистості, яка охоплює нівелювання внутрішніх затисків і перешкод щодо оволодіння фахом практичного психолога» [3, с. 68].

Прийомами АСПП є: спонтанна дискусія, психогімнастичні вправи, рольова гра, психодрама, психоаналіз комплексу тематичних малюнків, робота з використання предметної моделі, неавторського малюнку, іграшок, камінців [4, с. 127].

Необхідною складовою професійного становлення майбутніх практичних психологів є самостійна робота, яка передбачає створення індивідуальної програми професійного розвитку, ведення щоденників зростання, проходження психологічної практики, індивідуальні звіти «досягнень» особистісного зростання, активна самоосвіта, самовиховання і саморозвиток. Результати самостійної роботи студенти представляють у щосеместрових і щорічних самозвітах про власні досягнення в особистісно-професійному зростанні.

Ефективними для професійного розвитку майбутніх практичних психологів є активні методи навчання: групові дискусії, аналіз проблемних ситуацій, рольові ігри, вправи на самопізнання і самооцінювання, мозковий штурм, невербальні прийоми, метод аналізу конкретних ситуацій, моделювання майбутнього професійного процесу, метод «круглого столу», ділові ігри, метод самостійного формулювання психологічних понять та ін. В результаті застосування активних методів навчання розвивається самостійність, інтелектуальність, креативність, що є професійно значущими характеристиками особистісної зрілості майбутніх психологів [3, с. 38].

Висновки. Отже, під час роботи у психологічній студії студенти мають змогу замислитись над цінностями обраної професії, узгодити професійну Я-

концепцію (Я-образ та самооцінку), проаналізувати та розвинути професійно важливі якості, сформувані позитивне ставлення до обраного фаху, професійно удосконалитися.

Література

1. Кокун, О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія / О. М. Кокун. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. – 200 с.
2. Дружиніна, І. Професійне становлення майбутніх психологів: теоретико - методологічний аналіз проблеми / І. Дружиніна // Освіта регіону, 2001. –№ 2. – С. 425 – 430.
3. Яценко, Т. С. Ігрові технології в роботі психолога / Т. С. Яценко, І. В. Калашник, І. О. Чернуха. – К. : Марич, 2009. – 68 с.
4. Яценко, Т. С. Основи глибинної психокорекції : феноменологія, теорія і практика : [навч. посіб.] / Т. Яценко. – К. : Вища шк., 2006. – 382 с.

Literatura

1. Kokun, O. M. Psy`xologiya profesijnogo stanovlennya suchasnogo faxivcya : monografiya / O. M. Kokun. – K. : DP «Inform.-analit. agentstvo», 2012. – 200 s.
2. Druzhynina, I. Profesijne stanovlennya majbutnix psy`xologiv: teorety`ko - metodologichny`j analiz problemy` / I. Druzhynina // Osvita regionu, 2001. –# 2. – S. 425 – 430.
3. Yacenko, T. S. Igrovi tehnologiyi v roboti psy`xologa / T. S. Yacenko, I. V. Kalashny`k, I. O. Chernuxa. – K. : Mary`ch, 2009. – 68 s.
4. Yacenko, T. S. Osnovy` gly`by`nnoyi psy`xokorekciyi : fenomenologiya, teoriya i prakty`ka : [navch. posib.] / T. Yacenko. – K. : Vy`shha shk., 2006. – 382 s.

Gry`n`ova Nataliya

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor
Chair of Psychology, Pavlo Tychyna Uman State
Pedagogical University, grineva-n@ukr.net*

Ukraine, Uman city

**PSYCHOLOGICAL STUDIO "I AM A PROFESSIONAL"
AS A FORM OF IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF
THE FUTURE PRACTICAL PSYCHOLOGISTS**

*Annotation. The article presents the activities of a psychological studio "I am a professional" as one of the forms of scientific and practical activities of the students that study majoring in "Practical Psychology". The reason to organize the work in the psychological studio which will improve knowledge and skills of the students-psychologists and develop their creative potential has been offered. Objectives, main tasks, forms of work, methods and guidance of the psychological studio have been described. The necessity to develop professional identity in the future practical psychologists, to form their professional possibilities and to understand own professional "I" has been emphasized. **Keywords:** practical psychologist, professional development, professional training, psychological studio.*